

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľov **1/ J.** a **2/ E.**, oboch bytom H., proti odporkyni **Správe katastra Bytča**, Zámok č. 104, 014 01 Bytča, v konaní o opravnom prostriedku proti rozhodnutiu odporkyne č. 606/2008 z 18. septembra 2008 a o žiadosti navrhovateľov o ustanovenie zástupcu z radov advokátov na odvolanie navrhovateľov proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline, sp. zn. 23Sp/13/2010-78 zo 17. mája 2010, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Žiline, sp. zn. 23Sp/13/2010-78 zo 17. mája **z r u š u j e** a vec mu **v r a c i a** na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Napadnutým uznesením Krajský súd v Žiline zamietol žiadosť navrhovateľov o ustanovenie zástupcu z radov advokátov s odôvodnením, že nebola splnená jedna z podmienok § 30 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) pre ustanovenie zástupcu z radov advokátov, a to predpoklad, aby bol účastník súdom oslobodený od súdnych poplatkov.

Pri svojom rozhodovaní vychádzal z predložených listinných dôkazov – Potvrdenia o osobných, majetkových a zárobkových pomeroch na oslobodenie od súdnych poplatkov

predložených navrhovateľmi, keď navrhovateľ v prvom rade poberá starobný dôchodok vo výške 457,- eur a i navrhovateľka v rade 2 vo výške 272,70 eur, obaja sú občania s ťažkým zdravotným postihnutím. Súhrn príjmov navrhovateľov je bez nepatrného príjmu z prenájmu poľnohospodárskej pôdy 791,56 eur mesačne, vlastní nehnuteľnosť, nie sú teda povinní platiť nájom. Navrhovatelia majú síce v súvislosti so svojim zdravotným stavom zvýšené výdavky na lieky. Súd prvého stupňa bol však toho názoru, že tieto výdavky sami o sebe a v spojení s ďalšími výdavkami navrhovateľov nepredstavujú takú položku, ktorá by spôsobovala ťaživé sociálne pomery navrhovateľov, ktoré by bránili alebo znemožňovali zaplatiť súdny poplatok z konania, ktorý je 33,- eur bez toho, aby bola ohrozená ich výživa. Ani zvýšené výdavky v súvislosti s rôznymi súdnymi spormi nemôžu viesť súd k názoru, že pomery navrhovateľov odôvodňujú oslobodenie od súdnych poplatkov.

Proti tomuto uzneseniu podali navrhovatelia v zákonnej lehote odvolanie namietajúc, že Krajský súd v Žiline ich návrh na pridelenie bezplatného právneho zástupcu zamietol v podstate z toho dôvodu, že nepreukázali jednu z podmienok § 30 OSP - svoju sociálnu odkázanosť. Poukázali na to, že nakoľko zákon nevysvetľuje bližšie obsah pojmu „pomery účastníka“ bezpochyby musí ísť o pomery žiadateľa nielen majetkové, ale aj rodinné, sociálne a zdravotne majúce základ v okolnostiach, ktoré nie sú len dočasnej povahy, či prechodnej povahy a odôvodňujú záver, že ako poplatník celkom, či sčasti nemôže splniť poplatkovú povinnosť alebo jej splnenie od neho nemôže spravodlivo žiadať a súd ich ťažké zdravotné postihnutie pri ich žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov a pridelenie právneho zástupcu nezohľadnil.

Odporkyňa odvolací návrh nepodala.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP) preskúmal napadnuté uznesenie krajského súdu spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 250ja ods. 2 veta prvá OSP a dospel k záveru, že odvolanie navrhovateľov, pokiaľ ním namietajú, že pri rozhodovaní o ich žiadosti o ustanovenie zástupcu z radov advokátov nezohľadnil dostatočne ich celkové pomery, treba považovať za dôvodné.

V správnom súdnictve preskúmajú sudy na základe žalôb alebo opravných prostriedkov zákonnosť postupu a rozhodnutí orgánov verejnej správy, ktorými sa zakladajú, menia alebo zrušujú práva alebo povinnosti fyzických alebo právnických osôb, ako aj rozhodnutí, ktorými práva a právom chránené záujmy týchto osôb môžu byť priamo dotknuté (§ 244 ods. 1, 2 OSP).

Podstatou správneho súdnictva je ochrana práv občanov a právnických osôb, o ktorých sa rozhodovalo v správnom konaní; ide o právny inštitút, ktorý umožňuje, aby sa každá osoba, ktorá sa cíti byť rozhodnutím, či postupom orgánu verejnej správy poškodená, dovolala súdu, ako nezávislého orgánu a vyvolala tak konanie, v ktorom správny orgán už nebude mať autoritatívne postavenie, ale bude účastníkom konania s rovnakými právami, ako ten, o koho práva v konaní ide.

Podľa § 246c ods. 1 veta prvá OSP pre riešenie otázok, ktoré nie sú priamo upravené v tejto časti (t. j. v piatej časti OSP), sa použijú primerane ustanovenia prvej, tretej a štvrtej časti tohto zákona.

Podľa § 138 ods. 1 veta prvá OSP na návrh môže súd priznať účastníkovi celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov, ak to pomery účastníka odôvodňujú a ak nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva.

Podľa citovaného zákonného ustanovenia súd môže na návrh účastníka priznať mu oslobodenie od súdnych poplatkov, ktoré je viazané na jeho osobu. Zákonným predpokladom oslobodenia od súdnych poplatkov sú:

- majetkové, zárobkové a osobné i sociálne pomery účastníka,
- nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva.

Pri rozhodovaní o priznaní oslobodenia od súdnych poplatkov súd prihliada aj na výšku súdneho poplatku, na prípadné trovy, ktoré si vyžiada dokazovanie vo veci, ako aj na povahu uplatneného nároku.

Podľa § 30 ods. 1 OSP účastníkovi, u ktorého sú predpoklady, aby bol súdom oslobodený od súdnych poplatkov, ustanoví sudca alebo poverený zamestnanec súdu na jeho žiadosť za zástupcu Centrum právnej pomoci alebo advokáta zapísaného do zoznamu podľa osobitného predpisu, ak je to potrebné na ochranu jeho záujmov. O tejto možnosti súd účastníka poučí.

V zmysle citovaného zákonného ustanovenia predpokladmi na ustanovenie zástupcu z radov advokátov sú:

- žiadosť účastníka konania,
- účastník spĺňa predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov na základe rozhodnutia súdu podľa § 138 ods. 1 OSP, t. j. či také rozhodnutie odôvodňujú pomery účastníka a (kumulatívne) či nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie či bránenie práva. Nie je rozhodujúce, že také rozhodnutie súd nevydal, pretože oň účastník nepožiadal (napr. žiadateľom je žalovaný, ktorý v prvostupňovom konaní neplatí súdny poplatok splatný podaním žaloby),
- potreba ochrany záujmov účastníka konania v priamej spojitosti s predmetom konania, bez ohľadu na to, či ide o spor alebo inú právnu vec alebo verejné súdnictvo.

Potreba ochrany záujmov účastníka konania sa posudzuje individuálne a spravidla bude súvisieť so skutkovou a právnou zložitou vecí. Zmyslom ustanovenia zástupcu z radov advokátov účastníkovi konania, včítane osobitnej poučovacej povinnosti, je plniť pozitívny záväzok štátu voči osobám (čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky) na právnu pomoc v konaní pred súdom. Preto súd pri posudzovaní splnenia podmienok ustanovenia § 30 OSP musí zohľadniť aj okolnosť, či takáto pomoc je pre účastníka nevyhnutná a bez nej by sa sťažilo uplatnenie základného práva na súdnu ochranu účastníka. Nemožno opomenúť ani skutočnosť, že v správnom súdnictve neprichádza do úvahy poskytnutie právnej pomoci Centrom právnej pomoci podľa zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o právnej pomoci“).

Nakoľko súd prvého stupňa sa žiadosťou navrhovateľov o ustanovenie zástupcu z radov advokátov nezaoberal zo všetkých zhora uvedených hľadísk, ale iba jednostranne prihliadol na ich príjem, musel odvolací súd napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie (§ 250ja ods. 3 veta druhá a § 221 ods. 1 písm. f/ a ods. 2 OSP), v ktorom prvostupňový súd žiadosť navrhovateľov o ustanovenie zástupcu z radov advokátov znova posúdi aj s ohľadom na to, či sú príjmy navrhovateľov postačujúce na úhradu služieb právnej pomoci, zohľadní aj sociálne pomery navrhovateľov, ich zdravotný stav, ako aj potrebu zvýšenej právnej ochrany navrhovateľov vzhľadom k predmetu konania a až potom o ich žiadosti znova rozhodne.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 31. augusta 2010

JUDr. Jana Baricová, v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia:

Petra Slezáková